

GİRİŞİMCİLİK MOTİVASYONU: UYGULAMALI GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMİ KATILIMCILARININ SÖYLEMLERİNE DAYALI NİTEL BİR ARAŞTIRMA¹

ENTREPRENEURIAL MOTIVATION: A QUALITATIVE RESEARCH BASED ON THE DISCOURSE OF APPLIED ENTREPRENEURSHIP TRAINING PARTICIPANTS

Muhammet SAYGIN², Himmət KARADAL³

Öz

Girişimcilik, küresel eğilimle eşgüdümlü olarak sürekli artan önem derecesi ile yerel kalkınmanın anahtarı haline gelmiştir. Yeni girişimcilerin ortaya çıkması, mevcut işletmelerin sürdürülebilir olması ve artan işsizlik oranının en aza indirgenmesi gibi amaçlarla kamu kurum ve kuruluşları tarafından finanse edilen teşvikler, girişimcilik algısının yayılmasında büyük rol oynamaktadır. Girişimcilik eğitimleri ve desteklerini sunan kurumların başında ise 81 il merkezinde şubesi bulunan KOSGEB gelmektedir. Bu bakımdan, KOSGEB tarafından sunulan uygulamalı girişimcilik eğitimleri ve sertifikasyonun ardından sunulan teşvik sistemi girişimci adayları tarafından büyük rağbet görmektedir. Ancak, sürekli artan eğitim ve katılımcı oranlarına rağmen henüz istenilen öğrenim çıktısı elde edilememektedir. Girişimci adaylarının iş kurma süreçlerini etkileyen unsurların incelenmesi girişimcilik teşvik sisteminin yeniden ele alınması açısından önem taşımaktadır. Araştırmada KOSGEB tarafından sunulan uygulamalı girişimcilik eğitimlerinin mülakatlarına katılmış girişimci adayları ile yapılan görüşmeler neticesinde elde edilen söylemler değerlendirmeye alınmış, elde edilen veriler nitel araştırma yöntemi çerçevesinde incelenmiştir. Araştırmaya Mersin ili Silifke ilçesindeki 277 girişimci adayları dahil edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre katılımcıları girişimciliğe sevk eden en önemli unsurların ekonomik kaygı, iş kurma arzusu, bağımsızlık, istihdam yaratma ve para kazanma olduğu görülmüştür. Araştırma sonuçlarının girişimcilik alanına ve uygulamalı girişimcilik eğitimlerine katkı sunması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri, KOSGEB

Abstract

Entrepreneurship, having an increasing emphasis on coordination with the global trend, has become an important tool for the local development. The incentives financed by public institutions and organizations for the purposes of emergence of new entrepreneurs, sustainability of the existing

¹ 4. Ulusal Meslek Yüksekokulları Sosyal ve Teknik Bilimler Kongresi'nde (MESTEK 2017) sunulmuştur.

² Yrd. Doç. Dr., Mersin Üniversitesi Silifke Meslek Yüksekokulu - msaygin@mersin.edu.tr

³ Prof. Dr., Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi - hkaradal@aksaray.edu.tr

businesses and reduction of the increasing unemployment rates play a major role in the spread of entrepreneurship perception. KOSGEB, which has branch offices in 81 provinces, is one of the institutions providing entrepreneurship training and support. In this regard, the incentive system presented after the applied entrepreneurship training and certification given by KOSGEB is very popular with entrepreneur candidates. However, despite the ever-increasing training and participant ratios, the desired learning outcome is still not achieved. It is thought that the analysis of the factors affecting the entrepreneurial process is important on the reconsideration of the entrepreneurship incentive system. In this research, discourses of the participants having applied for entrepreneurship training interviews have been included and the data have been analyzed in terms of the qualitative research method. 277 entrepreneur candidates in the province of Silifke/Mersin have been included to the research process. When the findings are analyzed, it is seen that the most important elements encouraging entrepreneurship candidates are economic anxiety, desire to establish a business, freedom, employment and earning their own money. The results of the research are thought to contribute to the field of entrepreneurship and to the trainings of applied entrepreneurship.

Keywords: Entrepreneurship, Applied Entrepreneurship Training, KOSGEB

1. GİRİŞ

Yerel kalkınmanın anahtarı konumundaki girişimcilik kavramı, üzerinde hassasiyetle durulması gereken ve bilimsel açıdan izlenmesi, geliştirilmesi gereken bir fenomen olarak karşımıza çıkmaktadır. Proaktif kişilik yapılarına ek olarak inovasyona olan yatkınlıkları ve bilişim sistemlerini yakından takip etmeleri girişimcilerin diğerlerinden farklı kılan özelliklerini oluşturmaktadır. Beşeri sermaye özellikleri bağlamında yeterli derecede güçlü olan girişimcilerin sosyal ağ kurabilme becerisine haiz olması ile ortaya çıkan sürdürülebilirlik ve toplumsal fayda çıktıları girişimcilik sürecinin başarısını kanıtlamaktadır.

Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri, girişimcilik algısının yaratılması neticesinde istihdamın arttırılarak işsizlik oranının azaltılması, kronikleşen fakirlik tezinin azaltılması ve toplumsal güvenin oluşturulması gibi büyük önem taşıyan çıktılar bakımından ülkemizde en çok tercih edilen gelişim stratejilerinin başında gelmektedir. Girişimcilik eğitimlerinin niceliksel olarak her geçen gün artış göstermesi bu tercihin bir göstergesi olarak algılanmaktadır. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) tarafından onaylanan sertifikasyon süreci sonunda sertifikasını alarak işletmesini kuran girişimci adayları ciddi anlamda tatminkar sayılabilecek devlet desteklerine erişebilmektedir.

Türkiye’de 2017 yılı itibarıyla devreye sokulan İstihdam Seferberliği projesi, Türkiye İş Kurumu tarafından yürütülen İşbaşı Eğitim Programı kapsamında yürütülmektedir. Proje bünyesinde sunulan “ilave istihdam teşviki”, “kadın ve genç teşviki” ve “engelli sigorta prim teşviki” gibi destekler istihdamın arttırılması hedefini paylaşmaktadır. Dolayısıyla, istihdam öncelikli konularda devlet desteklerinin hem işgören sayısının artırılması hem de yeni işverenlerin yaratılması noktasında sürdürüldüğü görülmektedir. Buna göre, ülke genelinde yürütülen KOSGEB ve İŞKUR merkezli istihdam

projelerinin ve uygulamalarının ekonomiye doğrudan ve dolaylı etkilerinin son derece önemli olduğu düşünülmektedir.

Girişimcilik kavramına yönelik toplumsal ilgi ve eğitimlerin bilinirlik düzeyi her geçen gün artış göstermektedir. 2017 yılı Mart ayı itibarıyla KOSGEB onaylı olan ancak yalnızca İŞKUR tarafından finanse edilen Uygulamalı Girişimcilik Eğitimlerinin sayısının 338 olduğu tespit edilmiştir (İŞKUR e-şube, 2017). 2017 yılı içerisinde verilmesi kesinleşmiş KOSGEB veritabanına kayıtlı Uygulamalı Girişimcilik Eğitimlerinin sayısı ise 1057 olarak tespit edilmiştir. Girişimcilik Destek Programı Uygulama Esasları'na (UE-03/14) göre düzenlenecek eğitimlerin en az 15 gün önceden KOSGEB'e bildirilmesi zorunluluğundan hareketle ve genel anlamda her bir eğitimde en fazla 30 kişilik kontenjan uygulaması düşünüldüğünde; halihazırda 30.000'den fazla girişimci adayının eğitim alacağı, 2017 yılı içerisinde ise bu sayının katlanarak çoğalabileceği açıkça görülmektedir (KOSGEB UGE Duyuruları, 2017)

Günümüzde girişimci adayları KOSGEB tarafından onaylanan Uygulamalı Girişimcilik Eğitimlerini ücretsiz olarak alabilmektedir. Söz konusu eğitimlerin yükseköğretim kurumlarında verilen girişimcilik dersleri ile eşdeğerliği sağlanabildiği gibi, ulusal ve uluslararası projeler kapsamında kamu kurum ve kuruluşları tarafından da KOSGEB onaylı olmak koşuluyla verilebilmektedir. Eğitimlerin bu denli geniş çerçevede sunulması, istihdam sağlama amacıyla çeşitli hibe uygulamaları ile desteklenen girişimcilerin aldıkları eğitimin niteliği ve eğitimlerden beklentilerinin incelenmesine yönelik ihtiyacı ortaya çıkarmaktadır.

Araştırma, Mersin ili Silifke ilçesinde 2016-2017 yılları arasında gerçekleştirilen Uygulamalı Girişimcilik Eğitimlerinin katılımcılarından nitel araştırma yöntemi ile elde edilen verilere dayanmaktadır. Silifke ilçesinde belirtilen tarihler aralığında düzenlenen 9 ayrı girişimcilik eğitimine katılmak için müracaat ederek İŞKUR tarafından düzenlenen mülakatlara katılan 277 girişimci adayından birebir görüşmeler neticesinde elde edilen veriler araştırmaya dahil edilmiştir. Çalışmanın olasılıklı olmayan örneklem yöntemini benimsemesi bakımından görüşme yapılan katılımcıların evreni temsil etme özelliklerinden ziyade araştırma konusuyla olan ilgileri dikkate alınmıştır. Buna göre literatürdeki diğer araştırmalardan farklı biçimde nicel verilere ek olarak girişimci adaylarından elde edilen nitel verileri içermesinin girişimcilik eğitimlerine yönelik aday beklentilerinin ve hazır bulunuşluk düzeylerinin belirlenmesi bakımından önem taşıdığı düşünülmektedir.

Girişimcilik algısının yerleşmesi ve öneminin toplum tarafından fark edilmesi, yalnızca hibe sağlayan kuruluşların yaptığı çalışmalar ve sunulan istatistikî analizler neticesinde değil bilimsel araştırmaların sunacağı nitelikli bilgi ve yönlendirmeler eşliğinde mümkün olabilecektir. Dolayısıyla, kalkınmanın öncüsü olan girişimcilerin iş kurma süreçlerine yönelik yapılan tüm bilimsel araştırmalar girişimcilik sürecinin daha iyi algılanmasında büyük önem taşımaktadır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Girişimcilik kavramı, içerisinde yeniliği, inovasyon yeteneklerini, risk almayı, bilişim sistemlerine yatkınlığı, hayal gücünü, sosyal ilişki ağlarını, beşeri, sosyal ve kültürel sermaye unsurlarını, kişilik özelliklerini, yaratıcılığı ve cesareti barındıran günümüz iş dünyasının en önemli kavramlarından

biridir. Öyle ki ülkelerin işsizlik sorunlarının çözümünde anahtar rol üstlenmekte, toplumsal fayda beklentisinin karşılanmasında bir fenomen olarak büyük önem taşımaktadır. Girişimcilikle birlikte toplumların gelişmesi, kalkınmanın sağlanması, fakirlik tezinin zihinlerden silinmesi ve gelir dağılımında dengenin korunması sağlanabilmektedir.

Kamu dışı milli gelirin yarısını, dış ticaretin (enerji sektörü hariç) %85'ini gerçekleştiren, kayıtlı istihdamın ise (kamu ve tarım sektörü hariç) %50'sini üstlenen Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği (TÜSİAD) tarafından 2003 yılında yayımlanan Türkiye'de Girişimcilik adlı rapora göre girişimciler, "hızlı düşünen, belirsizlik altında karar alan, kararlı ve azimli olan, güçlü, sezgi sahibi, iyi gözlemci, hayal gücü yüksek, kaynaklara ulaşabilecek ilişkiler ağına sahip, kaynaklar arasında özellikle insan kaynaklarını iyi yönetebilen, düşünme ve muhakeme yetenekleri güçlü, çok yönlü düşünebilen, yeninin kabul edilmesini sağlayacak ikna gücüne sahip olan, iyi iletişim kuran, bağımsız düşünebilen, esnek, yaratıcı, kendine güvenen, dayanıklı ve ısrarcı" kişilerdir. Buna göre girişimcilerin risk alabilme ve inovasyon yapabilme becerilerinin olması beklenmektedir. Yenilik kavramı girişimcilik sürecinin her aşamasında yer almaktadır. (TÜSİAD Basın Bülteni, 2003:1-3).

Girişimcilik eğitimleri, bireyleri iş dünyasına hazırlamanın yanında bireysel, sosyal ve ekonomik getiri sağlayacak yeteneklerin kazandırılması süreci olarak tanımlanmaktadır. Girişimcilik eğitimlerinde yönetim fonksiyonlarına ek olarak analiz yöntemleri, iletişim teknikleri, takım çalışmasının önemi ve risk alma gibi özelliklerin geliştirilmesi amacı güdülmektedir. Ayrıca, bağımsız hareket edebilme ve motivasyon girişimcilik eğitimlerinde kazandırılması amaçlanan olguların başında gelmektedir (Curth, 2011, aktaran Deveci ve Çepni, 2014:162).

Yükseköğretim kurumları, nitelikli insan gücü yaratma sürecinde bilgiyi üreten kurumlar olarak değişim yaşamaktadır. Buna göre yükseköğretim kurumları artık bilimsel bilginin çıkış noktası olarak günlük hayatta karşılaşılan sorunların çözümünde pratik yöntemlerin önerilmesi bağlamında öğretim ve araştırma faaliyetleri yürütmektedir. "multiverse" kavramı ile açıklanmaya çalışılan bu durum, girişimci üniversite olarak adlandırılmaktadır. Dolayısıyla yükseköğretim kurumları girişimcilik eğitimlerinde girişimciliğin desteklenmesi arzu edilen başarının yakalanması ve girişimcilik bilincinin oluşturulmasını amaçlamaktadır (Tekeli, 2003, Bozkurt, 2011, aktaran Demir ve dğr., 2015:199).

Sönmez ve Toksoy'a göre (2014:45) girişimciler, katma değer yaratma ve istihdam sağlama gibi özelliklere ek olarak sektörel ilişkilerin güçlendirilmesi, fakirlikle mücadelenin artırılması ve dengeli gelir dağılımının sağlanması gibi özellikleri barındırmaktadır. Buna karşın her girişimcinin başarılı ve sürdürülebilir olmasını beklemenin tartışmalı bir konu olarak ortaya atıldığı ancak girişimcilerin başarısının önündeki engellerin saptamaya çalışıldığı ve buna yönelik politikaların üretildiği belirtilmektedir.

Multidisipliner çalışma alanı olarak girişimcilik sadece ekonomik anlamda değil aynı zamanda sosyal, politik ve kültürel boyutlara da sahip bir kavramdır. Niceliksel ve niteliksel olarak giderek artan teşvik sistemleri kadınların ve gençlerin iş kurma süreçlerine olanak sağlamaktadır. Günümüzde sermaye kavramı yalnızca ekonomik anlamda kullanılmamakta aksine girişimcinin sahip olduğu nitelikleri ve

ilişki ağlarını da kapsamaktadır. Girişimcilik niteliği olan kişiler etkin mekanizmalar tarafından desteklenmelidir. Ülkemizdeki istihdam arama eğiliminden istihdam yaratmaya geçiş de bu durumun en önemli kanıtlarındandır (Karadal, 2014:45-46). Planlama girişimcilik sürecindeki en önemli kararı oluşturmaktadır. Girişimcilerin işletme kurulum süreçlerini hassasiyetle planlamaları gerekmektedir. Yeni bir iş kurulumu esasen geri kazanımı uzun yıllar sürecek sermaye yatırımını da ifade etmektedir. Dolayısıyla geri kazanım süresi arttıkça risk algısı da aynı doğrultuda artacaktır. Bu bakımdan planlama süreci büyük önem taşımaktadır (Alvizo, 1981:36-37).

Demir ve dğr. (2015), çalışmalarında girişimciliğin üniversite öğrencilerindeki mevcut durumunu tespit etmek ve üniversitelerin eğitim ve yol göstericilik kapsamındaki rolünü ortaya koymak amacıyla yürüttükleri çalışmalarında, öğrencilerin tamamına yakınının kurumlarından beklenti içerisinde olduklarını ortaya koymuşlardır. Buna göre, yükseköğretim kurumları tarafından planlanıp uygulanan uygulamalı girişimcilik eğitimlerinin önemine vurgu yapmışlardır. Deveci ve Çepni, (2014) derleme niteliğindeki araştırmalarında fen bilimleri öğretmen eğitiminde girişimcilik konusu üzerinde durmuşlardır. Buna göre, öğretmenlerin girişimci kişilik özelliklerine sahip olmadan öğrencilerinin girişimci kişilik özelliklerini geliştirmeye yönelik faaliyetlerde bulunmasının olası bir durum olmadığı bilgisi aktarılmıştır.

Kalkan (2011) çalışmasında girişimcilik niyetini etkilediği düşünülen kişisel tutum, öznel norm ve algılanan davranış kontrolünü incelemiştir. Yükseköğretim kurumunda öğrenimlerini sürdüren öğrencilere yönelik yapılan araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre kişisel tutum ve algılanan davranış kontrolünün girişimcilik niyeti üzerinde etkilerinin varlığı belirlenmiştir. Sönmez ve Toksoy (2014), Türk girişimcilik profili üzerine yaptıkları çalışmalarında Uygulamalı Girişimcilik Eğitimlerine katılan girişimci adayların verileri elde etmiş ve demografik özellikler bağlamında çıkarımlarda bulunmuşlardır. Buna göre, girişimcilik sürecinde kadınların daha fazla yer almaya başladığı, girişimcilik algısının giderek arttığı, ortak olarak iş kurma düşüncesinin henüz yerleşmediği ve girişimci adaylarının eğitim seviyelerinde ilerlemelerin görüldüğü belirtilmektedir.

3. METODOLOJİ

Araştırmada birincil ve ikincil veri kaynaklarının incelenmesinin ardından kapsamlı ve güncel literatür taraması gerçekleştirilmiş, konuya ilişkin diğer çalışmalarca bulunan çeşitli sonuçlara yer verilmiştir. Oluşturulan veri toplama formu vasıtasıyla katılımcılarla birebir görüşme yöntemi tercih edilerek araştırmanın verileri elde edilmiştir. Nitel araştırma yönteminin tercih edildiği araştırmada katılımcıların evreni temsil etme özellikleri yerine araştırma konusuyla olan ilgileri dikkate alındığından olasılıklı olmayan amaçlı örneklem yöntemi (Yıldırım ve Şimşek, 2008:107, akt. Karataş, 2015:71) tercih edilmiştir. Veri toplama formunda nicel ve nitel verileri elde etmeye yönelik değişkenlere yer verilmiş bu sayede ulaşılan bulguların güvenilirliğini artırmaya yönelik çaba sarfedilmiştir. Araştırmaya Mersin ili Silifke ilçesindeki Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi mülakatlarına başvuran 277 katılımcıdan elde edilen veriler dahil edilmiştir. Araştırma sürecinde tüm akademik ve etik kaygılar gözetilmiş, katılımcılardan

elde edilen verilerin bilimsel amaçlar dışında kullanılmayacağı hususu ile veri gizliliği konusunda katılımcılar bilgilendirilmiştir.

Araştırmada asıl amaçlanan, katılımcıları girişimci olmaya sevk eden unsurların belirlenmesi ve girişimcilik motivasyonlarının tespit edilmesidir. Buna göre, 3 kısımdan oluşan veri toplama formunda öncelikle katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini belirlemeye yönelik değişkenler bulunmaktadır. Katılımcıların, yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, medeni hali, çalışma deneyimi, babam mesleği ve bildikleri yabancı dil belirlenmek istenmiştir. Veri toplama formunun ikinci kısmında katılımcıların girişimciliğe başlama ve iş fikri oluşma nedeni ile girişimcilik motivasyonunu sağlayan özellikleri belirtmeleri istenmiştir. Son kısımda ise katılımcıların girişimcilik algılarının tespitine yönelik açık uçlu sorular yöneltilmiştir. Katılımcıların açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlar söylem analizine yönelik istatistiki bilgiler sunan Voyant Tools yazılımı ile incelenirken, sosyo demografik özellikler ve girişimcilik iş fikri oluşma nedenlerini belirleyen değişkenler SPSS yardımıyla analiz edilmiştir.

Girişimcilik deneyimlerinin ve algılarının tespiti noktasında katılımcılara yöneltilen açık uçlu sorular aşağıdaki gibidir;

1. Sizi girişimci olmaya sevk eden unsurlar nelerdir?
2. KOSGEB girişimcilik desteği dışında diğer kurum ve kuruluşların desteklerinden haberdar mısınız?
3. Sosyal çevrenizde kimlerden destek gördünüz? Sizi iş kurma konusunda destekleyenler kimlerdi?
4. Girişimci olmak için neler gereklidir?

4. BULGULAR

Araştırma verileri, Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi mülakatlarına katılan 277 girişimci adayından elde edilmiştir. Veri toplama formunda sırasıyla sosyo-demografik özellikler, girişimcilik sebeplerini anlamaya yönelik sorular ve girişimciliğe etki eden unsurları belirlemeye yönelik açık uçlu sorular bulunmaktadır. Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri Tablo 1.'deki gibi şekillenmiştir.

Tablo 1. Katılımcılara ait Sosyo-Demografik Özellikler (n= 277)

Yaş			Cinsiyet		
18-25	65	%23,5	Kadın	159	%57,4
26-30	67	%24,2	Erkek	118	%42,6
31-35	38	%13,7	Medeni Hal		
36-40	40	%14,4	Bekar	103	%37,2
41-45	40	%14,4	Evli	11	%4
46 +	27	%9,7	Diğer	163	%58,8
Baba Mesleği			Eğitim Düzeyi		
Girişimci/İşadamı/Esnaf	52	%18,8	İlköğretim	55	%19,9
İşçi/Memur/Emekli	136	%49,1	Lise & Dengi	88	%31,8
Çiftçi	66	%23,8	Önlisans	71	%25,6
Diğer	23	%8,3	Lisans	57	%20,6
			Lisansüstü	6	%2,2
Bilinen Yabancı Dil					
İngilizce	128	%46,2	Almanca	3	%1,1

Tablo 1.'deki veriler incelendiğinde araştırmaya katılan 277 girişimci adayından çoğunluğun kadın olduğu (%57,4), medeni halleri incelendiğinde çok küçük bir bölümünün evli (%4) olduğu görülmektedir. Katılımcıların büyük bir kısmı medeni hal değişkeni kapsamında “diğer” (%58,8) seçeneğini belirtmiştir. Eşlerinden ayrılmış durumda olan katılımcıların “boşanmış” ve/veya “dul” gibi ifadelerden rahatsızlık duyabilecekleri ihtimaline karşın ilgili değişken anket formuna “diğer” olarak yerleştirilmiştir. Yaş değişkenine göre çoğunluğun 30 yaş ve altında olduğu (%47,7) ve eğitim durumları bağlamında lise ve dengi okullardan mezun olan katılımcıların oranının %31,8 olarak ortaya çıktığı görülmektedir. Katılımcılar arasında lisansüstü öğrenim görenlerin oranı %2,2, lisans mezunları %20,6 ve önlisans mezunlarının oranının %25,6 olarak belirlendiği görülmektedir. Buna göre, araştırmaya katılan girişimci adaylarının çoğunluğu yükseköğrenim sürecinde dahil olmuş bireylerden oluşmaktadır. Katılımcıların bildikleri yabancı diller incelendiğinde %46,2'si İngilizce dilini, %1,1'i ise Almanca dilini bildiğini belirtmiştir.

Katılımcıların girişimciliğe başlama nedenleri ile girişimcilik motivasyon unsurları Tablo 2'.de incelenmektedir.

Tablo 2. Katılımcılarda Girişimcilik Fikrinin Oluşma Nedenleri (n= 277)

Girişimciliğe başlama/iş fikrinin oluşma nedeni				Girişimciliğe motive eden en önemli neden		
Konuyla İlgili	89	%32,1	Ekonomik Güç Kazanmak	90	%32,5	
İş Fırsatlarını Algılamam	54	%19,5	Bağımsız Çalışmak	61	%22,0	
Devlet Teşviki	54	%19,5	Topluma Hizmet Etmek	57	%20,6	
Aile/Arkadaş Desteği	48	%17,3	İstihdam Sağlamak	54	%19,5	
Aldığım Eğitim	29	%10,5	Diğer	2	%0,7	
Diğer	2	%0,7	Prestij Kazanmak	13	%4,7	

Tablo 2.'deki verilere göre katılımcıların %32,1'i girişimciliğe başlama/iş fikri oluşma nedeni

olarak konuya ilişkin tecrübe ve bilgisini önemsemektedir. En az etkili olan unsurun ise alınan eğitim (%10,5) ve aile-arkadaş desteği (%17,3) olduğu görülmektedir. Girişimci adaylarının motive olma sebeplerine bakıldığında ise ekonomik güç kazanmanın katılımcıları girişimcilik sürecinde motive eden en önemli unsur olduğu göze çarpmaktadır. En az oranın ise prestij sağlamak (%4,7), diğer nedenler (%7) ve istihdam sağlama (%19,5) düşüncesinde olduğu görülmektedir. Tablo 3.'te katılımcıların girişimciliğe başlama nedenleri ile girişimcilik motivasyon nedenleri eğitim durumları bağlamında çapraz tablolar analizi ile incelenmektedir.

Tablo 3. Girişimciliğe Başlama Nedeni ile Eğitim Düzeyi Çapraz Tablo Karşılaştırması

Girişimciliğe başlama/iş fikrinin oluşma nedeni:	İlköğretim	Lise & Dengi	Önlisans	Lisans	Lisansüstü	Toplam
Konuyla İlgili Bilgi/Tecrübe	14	40	17	15	3	89
İş Fırsatlarını Algılamam	7	12	20	15	0	54
Devlet Teşviki	15	15	10	12	2	54
Aile/Arkadaş Desteği	13	12	12	11	0	48
Aldığım Eğitim	5	7	12	5	1	30
Diğer	0	2	0	0	0	2
Toplam	54	88	71	57	6	277
Girişimciliğe motive eden	İlköğretim	Lise & Dengi	Önlisans	Lisans	Lisansüstü	Toplam
Ekonomik Güç Kazanmak	17	43	16	13	1	90
Bağımsız Çalışmak	10	8	22	18	3	61
Topluma Hizmet Etmek	13	14	19	10	1	57
İstihdam Sağlamak	12	18	13	11	0	54
Prestij Kazanmak	2	5	1	4	1	13
Diğer	1	0	0	1	0	2
Toplam	55	88	71	57	6	277

Tablo 3.'teki veriler, katılımcıların eğitim durumlarına göre girişimci olma nedenlerinin tespiti açısından önem taşımaktadır. Ancak katılımcıların sosyo-demografik özellikleri dikkate alınarak örneklem oluşturulmaması nedeniyle eğitim durumları bağlamında tesadüfi bir hedef kitle ile çalışılmıştır. Eğitim düzeylerinin eşit dağılımda olmadığı veri setinde çapraz tablo analizi ile yorum yapmak güç olsa da konuya ilişkin fikir vermesi açısından önem taşımaktadır. İlgili tabloda katılımcıların girişimci olma nedenlerinin eğitim durumlarına göre dağılımının incelenmesi amaçlanmaktadır. İlgili veriler incelendiğinde girişimciliğe başlama/iş fikrinin oluşma nedenlerine göre lise ve dengi okul mezunlarının konuyla ilgili bilgi ve tecrübeyi önemsedikleri (40), önlisans mezunlarının aldıkları eğitimi ve iş fırsatlarını algılama becerilerini vurguladıkları görülmektedir.

Lisans ve lisansüstü öğrenim gören katılımcıların aldıkları eğitimi, kendilerini girişimciliğe sevk eden diğer değişkenlerin daha fazla tercih edilmesinden hareketle, girişimcilik için yeterli ölçüde birer gerekçe olarak görmemeleri incelenmesi gereken bir durumdur. Genel olarak düşünüldüğünde, girişimciliğe başlama nedeni olarak en önemli unsurun konuyla ilgili bilgi ve tecrübe olduğu görülmektedir. Ayrıca, katılımcıların girişimciliğe motive olma nedenleri incelendiğinde ekonomik güç

kazanma isteğinin en önemli neden olduğu görülmektedir. Prestij kazanma arzusu ise en az tercih edilen girişimcilik motivasyonu olarak tespit edilmiştir. İlköğretim, lise ve dengi okul mezunu olan girişimci adayları için en önemli unsur tecrübe ve devlet teşvikleri iken en önemli motivasyon kaynağı ekonomik güç kazanma ve topluma hizmet etme düşüncesidir. Ön lisans mezunu katılımcılar içinse fırsatların algılanması ve bağımsız çalışma arzusu önem taşımaktadır.

Şekil 1.'de katılımcılara yöneltilen açık uçlu sorulardan “sizi girişimci olmaya sevk eden unsurlar nelerdir” sorusuna yönelik verilen cevaplara göre oluşturulmuş kelime bulutu görülmektedir. Katılımcılardan elde edilen 1458 kelimedenden oluşan söylem kelime işlemci programında tek bir paragraf haline getirilmiş ve Voyant Tools isimli internet tabanlı söylem analiz yazılımına yerleştirilmiştir. Katılımcılardan elde edilen ve, veya, daha, vb. kelime grupları söylemden çıkarılmıştır. Kelime bulutunda katılımcıların verdiği yanıtların niceliksel olarak fazlalığına göre ilgili kavramların boyutları büyümekte ve merkez noktaya yerleşmektedir.

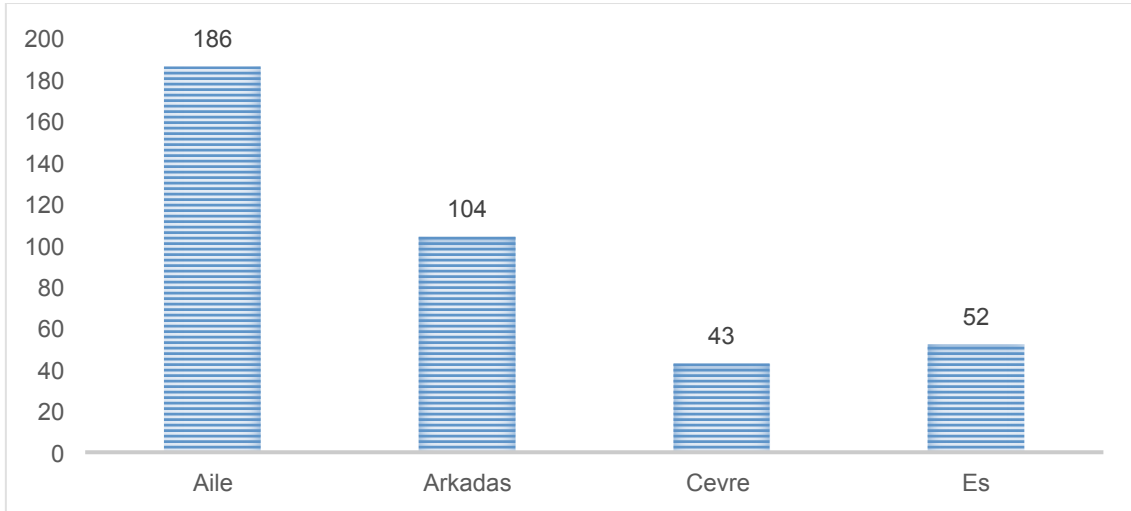

Şekil 1. Girişimci Olmaya Sevk Eden Unsurlar Kelime Bulutu

Şekil 1.'deki verilere göre katılımcılar için girişimciliğe sevk eden unsurlar bağlamında en önemli kavramların “ekonomik” (57), “iş” (57), “bağımsızlık (31)”, “istihdam” (30) ve “kazanmak” (20) olduğu görülmektedir. Tablo 2.'de sunulan “Girişimciliğe motive eden en önemli neden” sorusuna yönelik veriler ile Şekil 1.'deki söylem karşılaştırıldığında; katılımcıların anket formunda ekonomik güç kazanmanın en önemli unsur olduğunu vurguladıkları (90) ayrıca açık uçlu sorularda ekonomik sebeplerin girişimci olmalarında en önemli kavram olduğunu doğruladıkları görülebilmektedir. Dolayısıyla, araştırmanın veri seti dahilinde girişimci adaylarından oluşan katılımcılar için iş kurma sebepleri incelendiğinde en önemli unsurun ekonomik kaygılar ve ekonomik güç kazanma arzusu olduğu anlaşılmaktadır.

Ekonomik kaygıların en önemli unsur olduğu sonucu Karadal ve Saygın (2016) tarafından yine aynı ilçede yapılan ve Silifke Ticaret ve Sanayi Odası'na bağlı 254 girişimci üzerinde gerçekleştirilen girişimcilik ve inovasyon konulu araştırmada benzerlik göstermiştir. Ancak, Saygın (2016) tarafından İç

Anadolu Genç Girişimciler Kurulu İcra Komitesi üyelerinde gerçekleştirilen doktora tezi çalışmasında girişimcilik için en önemli unsurun öncelikle aile ve ardından ekonomik gerekçeler olduğu, girişimci olmak için en önemli özelliğin ise cesaret olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Veri toplama formundaki açık uçlu sorulardan ikincisi, katılımcıların KOSGEB dışında girişimciliğe destek olan herhangi bir kamu kurum ya da kuruluşundan haberdar olup olmadıklarını belirlemeye yöneliktir. Elde edilen verilere göre, katılımcıların büyük çoğunluğu bireylerin girişimcilik süreçlerine destek olan herhangi bir kurum ya da kuruluştan haberdar değildir. Katılımcıların yalnızca (%31,4) 86'sı TKDK, Kalkınma Ajansları gibi girişimciliği destekleyen kurumlardan haberdar olduğunu belirtmiştir. Veri toplama formunda katılımcıların iş kurma süreçlerinde kimden destek gördüğü belirlenmek istenmiştir. Buradaki amaç katılımcıların sosyal sermayelerinin süreç içerisinde etkinliğini belirlemektir. Şekil 2.'de katılımcılara ilişkin veri sunulmaktadır. İlgili veriler, katılımcılara ait söylemden elde edildiği için katılımcıların belirttiği şekilde herhangi bir düzeltme işlemi yapılmadan en fazla kullanılan kelime grupları grafiğe dönüştürülmüştür.

Şekil 2. Girişimcilik Sürecinde Kimlerden Destek Alındığına Dair Veri

Şekil incelendiğinde katılımcıların en büyük desteği ailelerinden gördükleri, arkadaşlarının etkisinin ise aileden sonra en önemli unsur olarak belirlendiği sonucuna ulaşılmaktadır. Şekil 3.'te girişimci olmak için neler gereklidir sorusuna verilen yanıtlardan oluşturulmuş sık kullanılan kelime analizi görülmektedir.

5. SONUÇLAR VE TARTIŞMA

Araştırma, Mersin ili Silifke ilçesinde KOSGEB Uygulamalı Girişimcilik Eğitimlerine katılmak için Türkiye İş Kurumu'na müracaat eden girişimci adayları üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya 277 girişimci adayından elde edilen veriler dahil edilmiştir. Katılımcıların çoğunluğu 26-30 yaş aralığında ve kadındır. Katılımcıların baba meslekleri değerlendirildiğinde büyük oranda işçi/memur/emekli değişkeninin tercih edildiği görülmektedir. Katılımcıların eğitim durumları göz önüne alındığında büyük oranda lise ve dengi okul mezunu ile önlisans mezunu katılımcıların varlığı görülmektedir. Katılımcıların girişimciliğe başlama ve iş fikri oluşma nedeni olarak tecrübe ve bilgi kavramlarını ön planda tuttıkları tespit edilmiştir. Katılımcıların girişimcilik sürecinde motive olmalarını sağlayan unsurlar incelendiğinde ekonomik güç kazanmanın en önemli unsur olduğu tespit edilmiştir. İşletmelerin sosyal amaçlarından olan prestij kazanma düşüncesi ise veri setindeki katılımcıların motivasyon kaynaklarından en düşük oranda desteklenen unsuru oluşturmuştur.

Açık uçlu sorular yardımıyla elde edilen söylemler incelendiğinde katılımcıları girişimciliğe sevk eden en önemli unsurların ekonomik kaygı, iş kurma arzusu, bağımsızlık, istihdam yaratma ve para kazanma olduğu görülmüştür. Buna göre, katılımcılar anket formunda neden girişimci olmak istedikleri sorgulandığında istihdam yaratma fikrini benimsemezken açık uçlu sorular yardımıyla elde edilen söylemlerinde iş kurma gerekçelerinin istihdam yaratma olduğunu vurgulamışlardır. Ayrıca katılımcıların büyük çoğunluğu KOSGEB dışında herhangi bir kamu kurum ya da kuruluşunun girişimcilik desteklerinden haberdar olmadıklarını belirtmişlerdir.

Katılımcıların girişimcilik süreçlerinden kimlerden destek gördükleri öğrenilmek istenmiş ve elde edilen verilere göre en büyük desteğin aile, arkadaş, çevre ve eş tarafından sağlandığı belirtilmiştir. Girişimci olmak için gerekli özellikler ise sermaye, özgüven, tecrübe, cesaret, bilgi ve destek olarak belirlenmiştir. Sermaye özgüven ve tecrübe kavramlarının diğer hangi kavramlarla birlikte kullanıldığını belirlemek için oluşturulan ağ haritasında özgüven kelimesini kullanan girişimci adaylarının sıklıkla cesaret kelimesine vurgu yaptıkları belirlenmiştir. Tecrübe kelimesi ise güven kelimesinin, sermaye ile destek kelimesinin sıkça kullanıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca, sermaye ve tecrübe kelimesini kullanan katılımcıların “fikir” ve “bilgi” kavramlarını ortak biçimde sıkça kullandığı görülmüştür. Sonuç olarak araştırmanın veri seti dahilinde;

- Katılımcıların girişimciliğe başlamaları ve iş fikirlerinin oluşması için gerekli olan en önemli unsur, kurmayı düşündükleri işe ilişkin **bilgi** ve **tecrübeleridir**. Bu durum katılımcıların bireysel donanımlarını ifade eden **beşeri sermaye** kavramı ile ilintilidir. Buna göre, beşeri sermaye özelliklerinin girişimci adaylarının iş kurma süreçlerinde önem taşıdığı söylenebilmektedir.
- Katılımcılar, **ekonomik kaygılar** sebebiyle girişimci olmak istemektedir. Kendi işinin patronu olma düşüncesi ve istihdam yaratma arzusu katılımcıları girişimciliğe yönelten diğer unsurları oluşturmaktadır.
- Girişimcilik sürecinde **aile ve arkadaş desteği** büyük önem taşımaktadır. Buna göre girişimci

adaylarının **sosyal sermaye** özelliklerinin girişimcilik süreçlerinde etkiye sahip olduğu söylenebilmektedir.

- Girişimci kişilik özellikleri bağlamında **tecrübe** sahibi olma, **özgüven** ve **cesaret** kavramları ön plana çıkmaktadır.

Dolayısıyla, girişimcilik algısının yerleşmesi ve toplum tarafından önemsenmesi, akademik çalışmaların konuya ilişkin sundukları katkıyla doğru orantılıdır. Girişimciliğin olumlu çıktılarında faydalanılması için girişimcilik üzerine yapılan bilimsel çalışmaların nitelikli hale getirilmesi ve yaygınlaştırılması önem arz etmektedir. Araştırmanın kısıtları değerlendirildiğinde birebir görüşme yöntemiyle elde edilen verilerin diğer yöntemlerle desteklenmemesi başlıca kısıtı oluşturmaktadır. İleriki çalışmalarda farklı örneklem türleri ile farklı veri toplama yöntemleri tercih edildiğinde değişik sonuçlara erişmek mümkün olabilecektir. Girişimcilik türlerine özel olarak yoğunlaşan çalışmaların farklı sonuçlara ulaşabileceği tahmin edilmektedir. Ayrıca, halka yönelik uygulamalı girişimcilik eğitimlerini veren kamu kurum ve kuruluşları yerine eğitim durumları ve yaşları birbirine yakın katılımcıların araştırma hedef kitlesini oluşturduğu yükseköğretim kurumlarında verilen eğitimlerden elde edilecek verilere odaklanması farklı bulgulara erişim imkanı tanıyabilecektir. Girişimcilik ve girişimcilik desteklerine yönelik akademik çalışmaların konunun özümsemesi ve uygulanabilirliğinin geliştirilmesi adına önem taşıdığı düşünülmektedir.

6. KAYNAKÇA

- Alvizo, Ignacito U. (1981), *Planning and Organizing a Business*, Entrepreneur's Handbook, Techno net Asia U.P., Institute for Small-Scale Industries, (36-68).
- Bozkurt, Özlem Çetinkaya (2011), *Dünyada ve Türkiye'de Girişimcilik Eğitimi Başarılı Girişimciler ve Öğretim Üyelerinden Öneriler*, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Curth, Anette (2011), "Mapping of Teachers' Preparation for Entrepreneurship Education (Ed. Daniela Ulicna). Final Report", *Framework Contract No EAC 19/06*, Dg Education and Culture, J 3025 8322.
- Demir, Ahmet Zeki, Eliöz, Murat, Çebi, Mehmet ve Sezen, Semih (2015), "Girişimcilik ve Girişimci Üniversite: Spor Fakültesi Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma", *Ondokuzmayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt. 34, Sayı.1, (198-212).
- Deveci, İsa ve Çepni, Salih (2014), "Fen Bilimleri Öğretmen Eğitiminde Girişimcilik", *Türk Fen Bilimleri Dergisi*, Sayı 2, (161-188).
- İŞKUR, (2016) "Girişimcilik Destek Programı", <https://esube.iskur.gov.tr>, (15.11.2016).
- Kalkan, Adnan (2011), "Kişisel Tutum, Öznel Norm ve Algılanan Davranış Kontrolünün Girişimcilik Niyeti Üzerindeki Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama", *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 14, (189-207).
- Karadal, Himmet (2014), *Girişimcilik Bilgisi ve Stratejik Girişimcilik*, Girişimcilik, Genişletilmiş 3. Baskı, (Ed) Prof. Dr. Himmet Karadal, Beta Yayınevi, 2. Bölüm, ISBN: 978-605-377-973-5, (23-51), İstanbul.

- Karadal, Himmet ve Saygın, Muhammet (2016), “İnovasyon Yetenekleri ile Girişimci Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişki Üzerine Ampirik Bir Araştırma”, *Eurasian Academy of Sciences Eurasian Business & Economics Journal*, Volume:S1, (282-294)
- Karataş, Zeki (2015), “Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri”, *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, Sayı 1, Cilt 1, (62-80).
- KOSGEB (2017), Girişimcilik Destek Programı Uygulama Esasları, (UE-03/14) [http://kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Giri%C5%9Fimcilik/2017.03.16_Giri%C5%9Fimcilik_Destek_Program%C4%B1_Uygulama_Esaslar%C4%B1_UE-03-\(14\).pdf](http://kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Giri%C5%9Fimcilik/2017.03.16_Giri%C5%9Fimcilik_Destek_Program%C4%B1_Uygulama_Esaslar%C4%B1_UE-03-(14).pdf) (15.03.2017)
- Saygın, Muhammet (2016), *Kültürel Sermaye, Beşeri Sermaye ve Sosyal Sermayenin Girişimci Kişilik Özelliklerine Etkisi: İç Anadolu Bölgesi Genç Girişimciler Kurulu Örneği*, Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Doktora Tezi.
- Sönmez, Asuman ve Toksoy, Andaç (2014), “Türkiye’de Girişimcilik ve Türk Girişimci Profili Üzerine Bir Analiz”, *Yönetim ve Ekonomi*, Cilt 21, Sayı 2, (41-59).
- Tekeli, İlhan (2003), “Dünya’da ve Türkiye’de Üniversite Üzerinde Konuşmanın Değişik Yolları”, *Toplum ve Bilim Dergisi*, Sayı. 97, (123-143).
- TÜSİAD, (2003), Türkiye’de Girişimcilik, <http://www.tusiad.org:7979/FileArchive/duyuruno284.pdf> (10.11.2016)
- Yıldırım, Ali ve Şimşek, Hasan (2008), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 6. Baskı, Seçkin Yayıncılık. Ankara: